

CIMITIRUL DE INCINERAȚIE DIN EPOCA BRONZULUI DE LA BISTRIȚA*

CU OCAZIA arăturilor din toamna anului 1958, ing. Skibniewski Wladislav a descoperit o urnă de lut de tip Wietenberg care conținea oase umane incinerate. Locul pe care s-a făcut descoperirea este situat la nord de orașul Bistrița sub dealul numit « Cetate » (Burg) pe versantul de est. Cîteva din fragmentele urnei amintite au fost duse la Muzeul raional Bistrița, sesizîndu-se în acest fel descoperirea. Dată fiind importanța descoperirii făcute s-a hotărît executarea unei săpături de salvare.

Lucrările au fost începute în ziua de 30 octombrie și au durat pînă la 12 noiembrie 1958, dezvelindu-se o suprafață de aproximativ 1 600 m².

Coasta de est a dealului « Cetate », care coboară pînă în valea « Rusului », pe unde trece drumul spre Dumitra, este alcătuită din terase de dimensiuni diferite. Unele dintre ele au o suprafață de cîteva hectare și sînt plantate cu pomi fructiferi sau se folosesc pentru agricultură. Asemenea terase sînt fără îndoială naturale. Săpăturile noastre s-au executat pe prima terasă mai mare de sub punctul trigonometric care se află aproximativ la mijlocul crestei dealului. Ea este situată chiar la marginea de sud a pădurii care acoperă vîrfurile dealului. Terasa are o suprafață de circa 2 ha, cea mai mare parte a ei fiind cultivată cu grîu. La extremitatea de est, terasa se termină printr-o ridicătură de formă ovală, pe care s-a făcut descoperirea. De la această ridicătură începe panta domoală care coboară la terasa inferioară.

La început am deschis o casetă (A) de 6/6 m (vezi fig. 1 și 2) avînd ca centru locul unde s-a descoperit urna. Imediat sub arătură la 20—30 cm adîncime, s-a dat peste un strat de pămînt nisipos de culoare galbenă, cu mult pietriș. În acest strat de pămînt la adîncime de 35 cm, s-a descoperit fundul a două vase de lut, aparținînd epocii bronzului, împreună cu oase umane incinerate, răspîndite în jurul fragmentelor ceramice. În colțul de vest al secțiunii, împreună cu cenușă și cărbuni, au fost descoperite cîteva fragmente de vase cenușii, lucrate la roată, din epoca feudală (fig. 2). Descoperirea fundurilor de urne ne dovedea că mormintele au fost așezate foarte aproape de suprafața actuală a solului și că ele au fost deranjate și scoase cu ocazia lucrărilor agricole. Urna descoperită de ing. Skibniewski s-a păstrat pentru că ea se găsea sub o lespede de gresie (90/60 cm) care a protejat-o. În arătură, am trasat încă o secțiune lungă de 22 m și lată de 0,90 m în care n-am descoperit nici o urmă arheologică (fig. 1). Spre extremitatea de est a terasei exista o porțiune, destul de mică, nearată, care astăzi este plantată cu pomi. Spre această parte a terasei s-a îndreptat atenția noastră.

* Săpăturile au fost executate din fondul muzeului raional Bistrița și la ele au participat: I. H. Crișan, delegat al Institutului de istorie al Academiei R.P.R. --

Filiala Cluj, Șt. Dănilă, directorul muzeului raional Bistrița și Eugenia Dan, de la același muzeu.

Aici bănuiam că urnele s-au păstrat mai bine decît în arătură. Am făcut o secțiune (II) și am dezvelit trei suprafețe (B, C și D). Presupunerea noastră s-a dovedit a fi întemeiată.

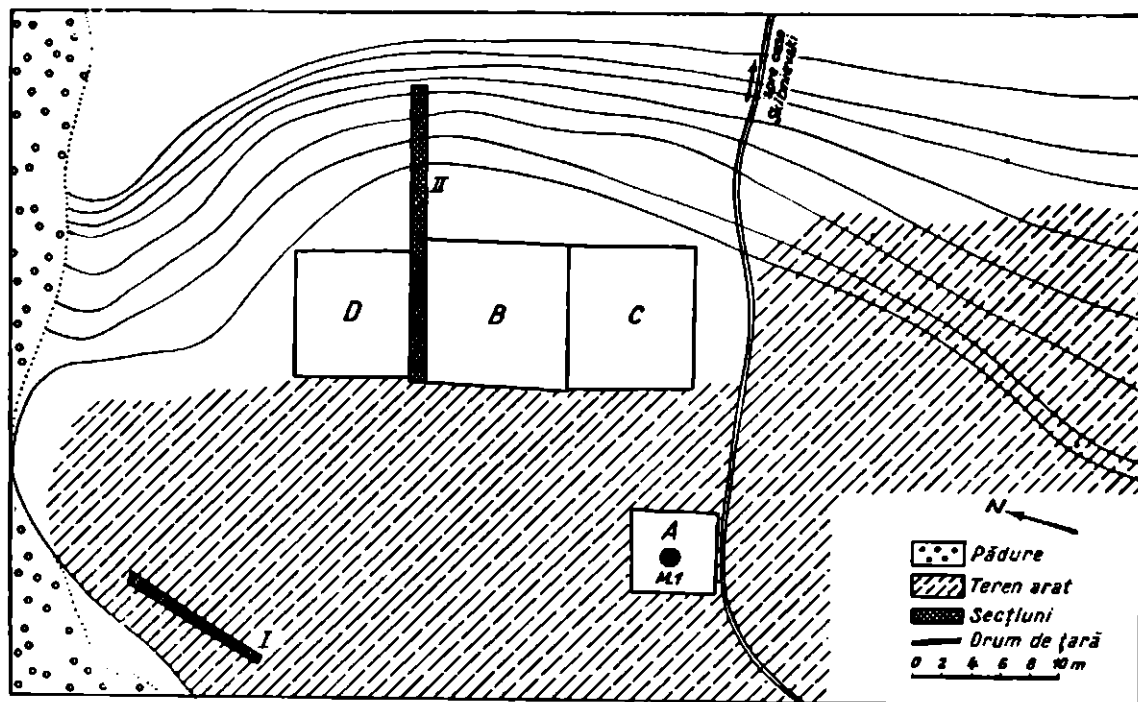

Fig. 1. - Planul general al săpăturilor.

Din punct de vedere stratigrafic situația este similară cu cea din caseta A, și anume: un strat subțire de *humus* modern sub care urmează un pământ galben nisipos, amestecat cu pietre (20—30 cm) și apoi un strat compact de pietriș (vezi fig. 3). Urnele se găsesc adîncite în stratul de pietriș sau numai în stratul galben, înconjurare fiind de un înveliș de protecție alcătuit din pietre mai mari.

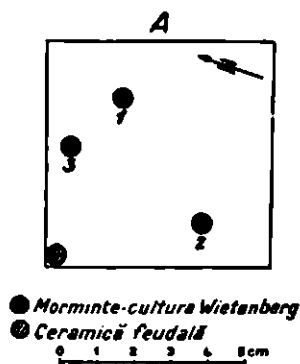

Fig. 2. - Planul secțiunii A.

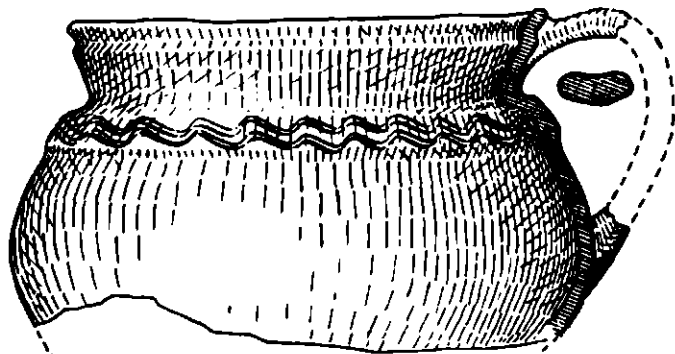

Fig. 3. - Ceramică feudală.

În cele trei suprafețe B, C, D, s-au descoperit 35 morminte de incinerare, cîteva fragmente de ceramică feudală și cîteva obiecte de fier, aparținînd aceleiași epoci. Și aici o bună parte a mormintelor, cele care au fost mai aproape de suprafața actuală a solului, au fost răvășite sau distruse. Sînt cazuri cînd se mai păstrează doar cîteva fragmente din urnă și resturi de oase incinerate. Mormintele păstrate

neatinse sînt alcătuite, de obicei, dintr-un vas de lut de dimensiuni mari (fig. 6) sau mijlocii (fig. 7) care a fost acoperit cu un alt vas, servind drept capac, de obicei bogat ornamentat. Într-un singur caz (mormîntul 8), urna este introdusă

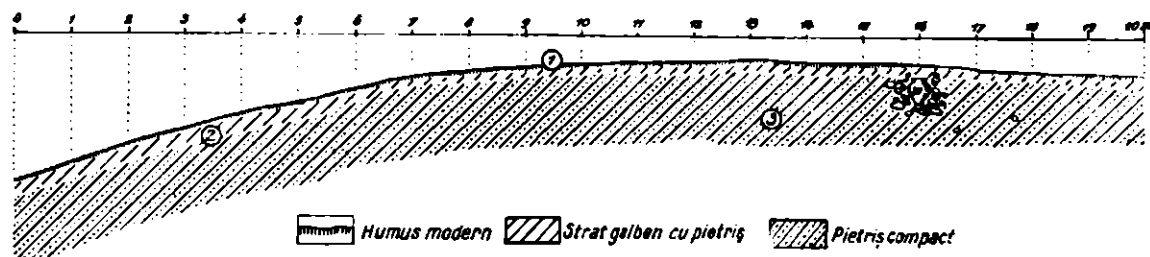

Fig. 4. - Profilul peretelui de sud al secțiunii II.

într-un vas poros și are capac dublu, adică și capacul este acoperit de un al doilea vas. În urnă se găsesc oase incinerate, multă cenușă și cărbune fără de nici un alt inventar. Excepție face doar mormîntul 6 în care s-a găsit o fusaioală de lut. N-am găsit nici în urne, nici în apropierea lor vreun obiect de metal care să aparțină epocii bronzului.

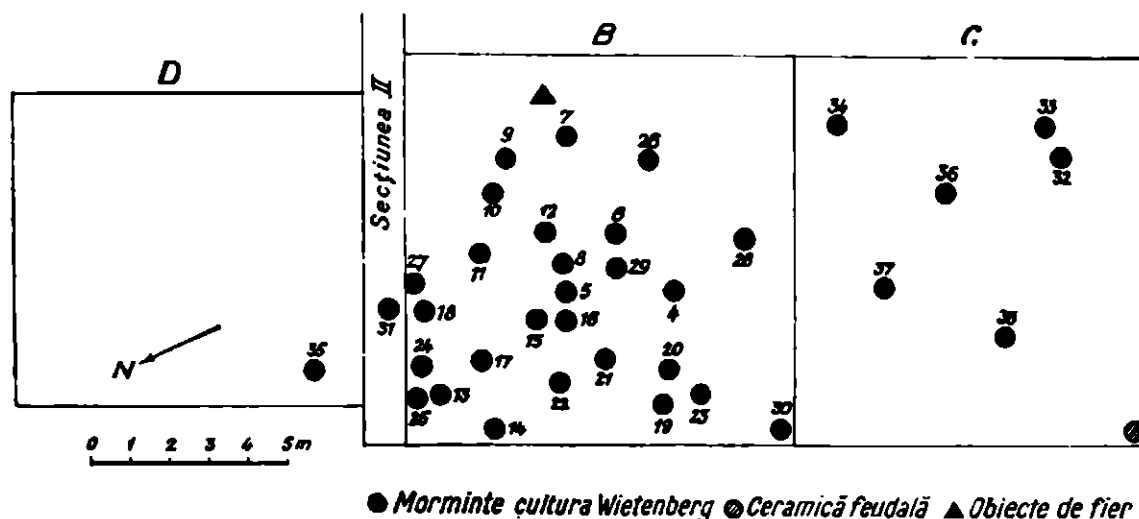

Fig. 5. - Planul secțiunilor B, C, D.

Vasele, atît ca formă cît și ca ornamentație își găsesc perfecte analogii în cadrul culturii Wietenberg din Transilvania¹. Pînă acum n-a fost cercetată sistematic nici o necropolă aparținînd acestei culturi, deosebit de bine reprezentată pe teritoriul Transilvaniei (se cunosc peste 90 localități cu asemenea descoperiri). Din descoperiri întîmplătoare erau semnalate o necropolă la Ocna Sibiului² și patru morminte de incinerare izolate unul la Sînicoara³, al doilea la Apahida⁴, al treilea la Tg. Secuiesc⁵ și al patrulea la Iernut⁶.

¹ Pentru această cultură vezi: H. Schroller, *Die Stein und Kupferzeit Siebenbürgens*, Berlin, 1933, p. 12-20; I. Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien*, in *BerRGK*, 22, 1933, p. 92-94; M. Roska, *A kolozskorpádi II jellegű kulturfacies kérmiai emlékei Erdélyben*, in *Közlemények*, Cluj, IV, 1-2, 1944, p. 22-42; D. Popescu, *Die Frühe und Mittlere Bronzezeit in Siebenbürgen*, Buc., 1944,

p. 100-106.

² H. Schroller, *op. cit.*, p. 19.

³ M. Roska, *op. cit.*, p. 29.

⁴ E. Orosz, *AE*, XXVIII, 1908, p. 179.

⁵ K. Horedt, *Ceramica slavă în Transilvania*, in *SCIV*, II, 1951, p. 204.

⁶ N. Vlăssă, *Cercetări arheologice în Regiunea Auto-nomă Maghiară, Stalin și Cluj* (lucrare în manuscris).

Deocamdată nu s-a putut stabili întinderea necropolei. Ea pare să se fi extins pe întreaga terasă, fără să fi trecut însă și pe terasele învecinate. Este vorba, deci, de o mare necropolă din care însă, din păcate, cea mai mare parte a mormintelor au fost distruse fie de lucrările agricole, fie de o locuință aparținând epocii feudale, de care trebuie legate cele câteva obiecte de fier și câteva fragmente ceramice descoperite de noi.

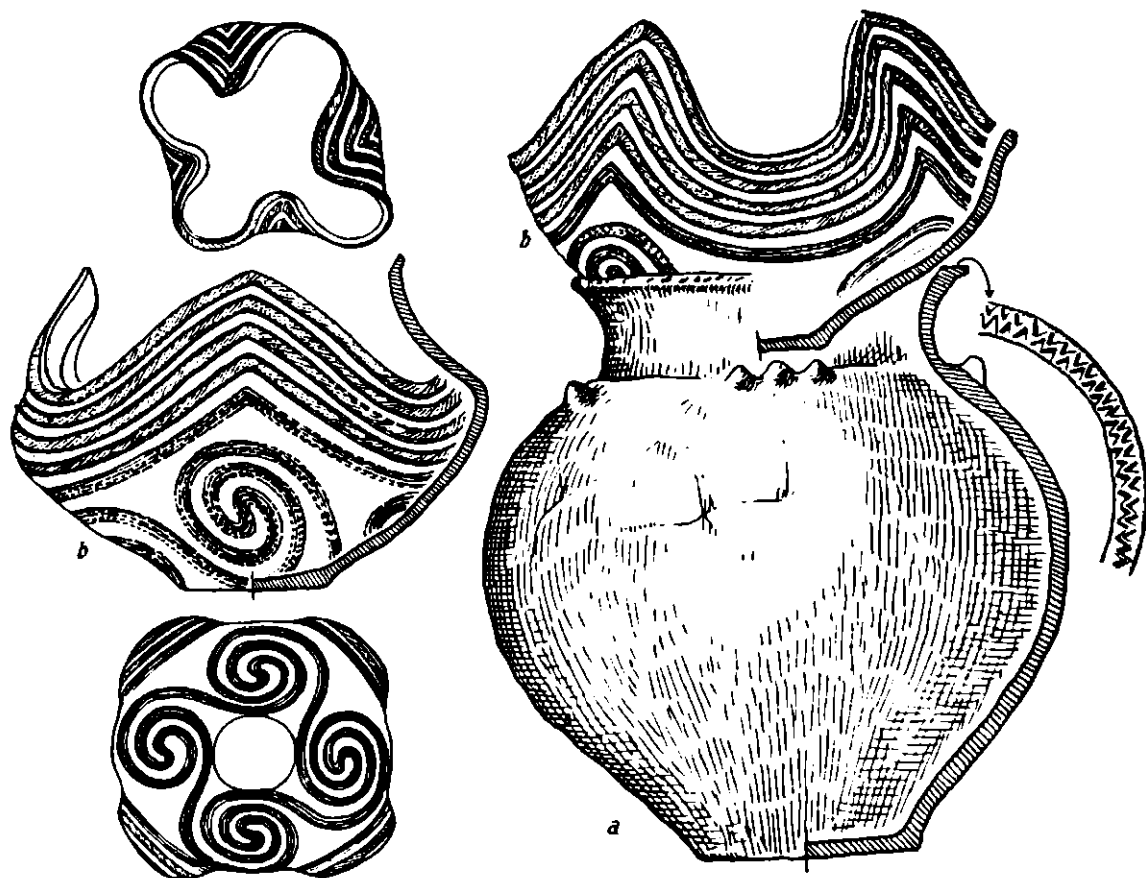

Fig. 6. — Inventarul mormintului nr. 5.

După toate probabilitățile, necropola aparține fazei Wietenberg a așezării de pe terenul stațiunii pomicole Bistrița, care se găsește la aproximativ un kilometru spre est. Aici, cu ocazia plantării pomilor, în ultimii ani, au ieșit la iveală, de pe o mare suprafață de teren multe fragmente ceramice aparținând acestei culturi (materialul se află în muzeul Bistrița). Pe baza bogăției materialului și a varietății lui, se poate presupune că așezarea de aici a durat o lungă perioadă de timp începând din eneolitic, continuând în epoca bronzului și luând sfârșit într-o perioadă a primei epoci a fierului. Nu este însă exclus ca undeva pe terasele din imediata apropiere a necropolei să fi existat o așezare contemporană căreia ea să-i aparțină. În sprijinul acestei ipoteze ar veni faptul că două dintre mormintele de incinerare aparținând acestei culturi, cel de la Apahida și cel de la Iernut, au fost descoperite chiar în interiorul unei așezări. Problema va putea fi lămurită numai după efectuarea unor săpături sau sondaje de verificare pe terasele înconjurătoare.

CONCLUZII

Necropola de la Bistrița, aparținând culturii Wietenberg din epoca bronzului, este prima de acest fel cercetată pînă acum în Transilvania. Aici s-au descoperit un număr de 38 morminte de incinerare. Arderea cadavrului nu s-a făcut

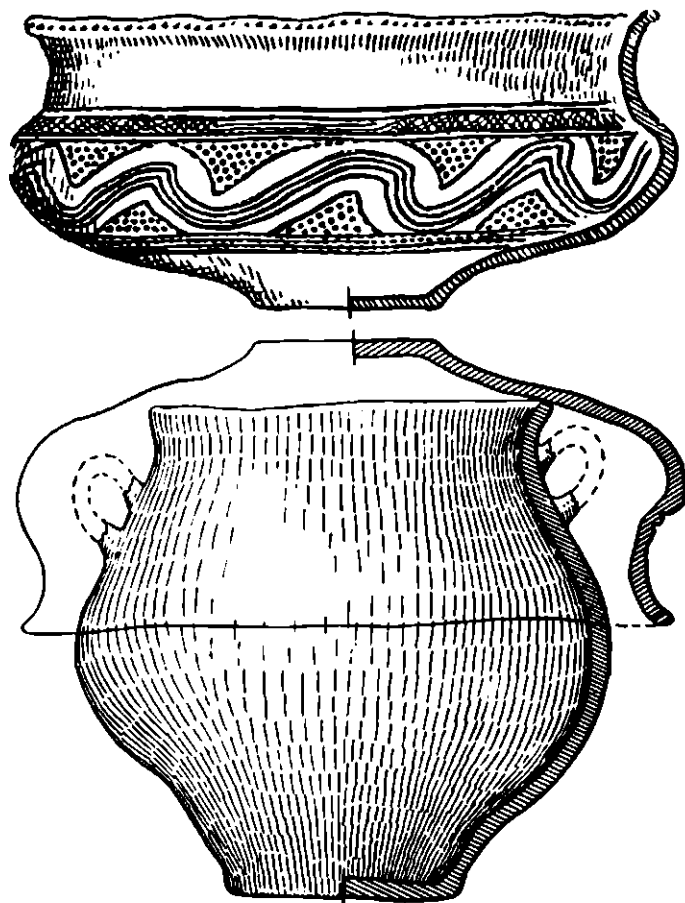

Fig. 7. — Inventarul mormintului nr. 38.

pe loc, ci în altă parte, poate tot în cadrul necropolei, iar resturile incinerării au fost adunate și depuse într-o urnă de lut îngropată destul de puțin în pămînt. Îngroparea urnelor s-a făcut la întîmplare, fără nici o ordine. Ca urne au fost folosite vase de diferite dimensiuni, începînd cu cești mici și terminînd cu vase a căror înălțime ajunge la 0,70—0,80 m. Aproape fiecare urnă a avut drept capac un vas mai mic, o strachină sau o farfurie. În afară de capac, în morminte nu se întîlnește nici un fel de alt inventar funerar. Cea mai mare parte a vaselor sînt de factură fină și ornamentate. Ornamentare deosebit de bogată prezintă în special vasele-capac. Nu lipsește, însă, nici ceramica primitivă, poroasă, puțin ornamentată sau cu totul lipsită de ornamente. Ca tehnică de ornamentare predomină incizia, fiind însă prezente și celelalte sisteme de ornamentare caracteristice culturii

Wietenberg. Unul dintre motivele decorative frecvent întîlnite pe vasele din necropola noastră, este spirala și derivatele ei. Incizia este făcută, de obicei, cu ajutorul liniei punctate (Furchenstricht).

Studierea exhaustivă a materialului va aduce, fără îndoială, contribuții importante la cunoașterea culturii Wietenberg din Transilvania și în special în ceea ce privește legăturile ei cu celelalte culturi ale epocii bronzului. Se pare că necropola de la Bistrița aparține unei faze de început a culturii Wietenberg.

I. H. CRIȘAN și ȘT. DĂNILĂ

МОГИЛЬНИК С ТРУПОСОЖЖЕНИЕМ БРОНЗОВОГО ВЕКА В БИСТРИЦЕ

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

На восточном склоне холма «Четате» (Бург) в Бистрице, Клужской области, было открыто погребение с трупосожжением витенбергской культуры бронзового века. Систематическими раскопками 1958 г. было вскрыто 38 погребений, состоящих из глиняных урн различ-

ной величины с крышкой. В качестве крышек, в основном, использованы небольшие сосуды, тарелки или миски. Некоторые урны содержат обуглившиеся кости, золу и угли; другие предметы погребального инвентаря отсутствуют. Керамика, как правило, тонкой выделки, однако встречаются и изделия из грубого пористого теста. Наблюдается полная аналогия с трансильванской керамикой витенбергской культуры. Наиболее распространенной техникой декорирования является врезанный орнамент, а в качестве мотива часто используется спираль и ее производные.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

- Рис. 1. — Общий план раскопок.
 Рис. 2. — План разреза А.
 Рис. 3. — Феодальная керамика.
 Рис. 4. — Профиль южной стены разреза I.
 Рис. 5. — План разрезов В, С, D.
 Рис. 6. — Инвентарь погребения № 5.
 Рис. 7. — Инвентарь погребения № 38.

LA NÉCROPOLE À INCINÉRATION DE L'ÂGE DU BRONZE, DE BISTRITȚA

RÉSUMÉ

A Bistrița (région de Cluj), sur le versant oriental de la colline dite « Cetate » (Burg), les auteurs ont découvert une nécropole à incinération, datant de l'âge du bronze et appartenant à la civilisation de Wietenberg. Lors des fouilles systématiques faites en 1958, ils ont découvert 38 tombes à urnes en terre cuite, de différentes dimensions. Chaque urne était munie d'un couvercle, constitué généralement d'un petit vase, assiette ou écuelle. Les urnes contenaient des os calcinés, des cendres et du charbon, sans autres objets d'inventaire funéraire. La céramique est en général de facture fine, mais la céramique poreuse primitive, n'y fait pas complètement défaut. On lui trouve des analogies parfaites au sein de la céramique de la civilisation de Wietenberg en Transylvanie. Le procédé d'ornementation le plus fréquemment utilisé est l'incision, alors que le motif décoratif, rencontré souvent, est la spirale et ses dérivés.

EXPLICATION DES FIGURES

- Fig. 1. — Plan général des fouilles.
 Fig. 2. — Plan de la section A.
 Fig. 3. — Céramique féodale.
 Fig. 4. — Profil de la paroi méridionale de la section I.
 Fig. 5. — Plan des sections B, C, D.
 Fig. 6. — Inventaire de la sépulture n° 5.
 Fig. 7. — Inventaire de la sépulture n° 38.
